

Приватний вищий навчальний заклад
«Буковинський університет»
Факультет інформаційних технологій та економіки

Схвалено та затверджено на засіданні
науково-методичної ради факультету
протокол №1 від 30.09.2021

ЗАТВЕРДЖУЮ:
декан факультету
інформаційних технологій та економіки
Тетяна Штерма

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Економіка праці та соціально-трудові відносини»

обов'язкова навчальна дисципліна

Освітньо-професійна програма Облік і оподаткування, Фінанси, банківська справа та страхування
(назва програми)

Спеціальність 071 облік і оподаткування, 072 фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань 07 управління та адміністрування
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський), фаховий молодший бакалавр

Факультет інформаційних технологій та економіки

Мова навчання українська

Розробник: Кускова Валентина Григорівна, старший викладач кафедри обліку та оподаткування.

Профайл викладача (-ів) <https://www.bukuniver.site/university/faculties/ite-faculty/>

(посилання на сторінку кафедри з інформацією про викладача (-ів))

Контактний тел.:0372513283

E-mail:Valentynakuskova@ukr.net

Консультації четвер з 10.00 до 16.00.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Розвиток національної економіки, зорієнтований на інноваційні фактори економічного зростання і підвищення рівня та якості життя населення, забезпечення політичної стабільності суспільства, зумовлює модернізацію форм і методів регулювання соціально-трудових відносин і оплати праці. Це потребує нових підходів щодо вивчення дисципліни "Економіка праці та соціально-трудові відносини", які б враховували всі зміни, що відбуваються у соціально-трудових відносинах між суб'єктами господарювання. Предметом навчальної дисципліни є формування і розвиток трудових ресурсів підприємства, основні напрямки організації праці на робочих місцях та в трудових колективах, закономірності і способи формування та продуктивного використання ресурсів праці.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів системи теоретичних та прикладних знань про категорії, поняття, механізми забезпечення розвитку і ефективного використання трудового потенціалу та формування соціально-трудових відносин в Україні.

Основні завдання навчальної дисципліни: вивчення економічних законів, що регулюють розподільчі відносини в ринковій економіці; оволодіння методами вивчення витрат робочого часу, нормування праці; з'ясування механізму зростання продуктивності й ефективності праці; дослідження механізму соціального партнерства; надання студентам необхідних знань з питань оплати праці та регулювання заробітної плати; вивчення механізмів регулювання ринку праці: дослідження процесів відтворення робочої сили.

3. Пререквізити: «Мікроекономіка», «Політекономія», «Економіка підприємства», «Соціологія».

4. Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК01 - здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- ЗК02 - здатність застосовувати знання у практичній діяльності;
- ЗК03 - здатність працювати як у команді, так і самостійно.

Спеціальні (фахові) компетентності

- СК01 - знання теоретичних основ економіки праці і соціально-трудових відносин;
- СК02 - володіння інформацією про основні національні законодавчі акти у сфері соціально-трудових відносин та найважливіші документи Міжнародної організації праці з цих питань;
- СК03 - розуміння тенденцій розвитку ринків праці, пріоритетів державної політики зайнятості;
- СК04 - знання форм організації праці та методів її нормування, механізмів розрахунку показників ефективності і продуктивності праці;
- СК05 - усвідомлення змісту державної політики оплати праці, сучасних форм і систем оплати праці.

Програмні результати навчання:

- ПР01 - вміння скласти баланс трудових ресурсів, розрахувати та проаналізувати основні показники руху населення;
- ПР02 - можливість оцінити стан регіональних та національного ринку праці, назвати шляхи його

оптимізації;

ПР03 - розробити план з праці та ефективно спланувати основні трудові показники;

ПР04 - виявити і кількісно оцінити резерви зростання продуктивності праці;

ПР05 - розрахувати заробіток працівника за певною системою оплати праці;

ПР06 - проаналізувати трудові показники на рівні підприємства.

5. Структура навчальної дисципліни

Найменування теми	Кількість годин				
	денна			заочна	
	лекц.	практ	індив-самост.	лекц	самост
Модуль № 1. Соціально-трудова відносина та організація праці					
1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни.	2	-	15	1	18
2. Роль і місце людини в розвитку економіки і соціуму. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.		-	14	1	15
3. Соціально-трудова відносина як система.	-	-	15	-	15
4. Соціальне партнерство. Власність і економічна влада.	1	1	14	1	17
5. Ринок праці та його регулювання. Соціоекономічна система.	1	1	14	1	17
6. Соціально-трудова відносина зайнятості	1	1	14	1	17
<i>Модульна контрольна робота</i>		2			
Модуль № 2. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці при сучасній ринковій економіці					
7. Система соціального захисту і соціальної безпеки людини. Організація і нормування праці	1	1	14	1	17
8. Продуктивність і ефективність праці. Соціальна справедливість.	1	1	14	1	14
9. Політика доходів і оплата праці. Аналіз доходів як матеріальної основи соціоекономічного розвитку.	1	1	14	1	14
10. Планування праці	2	-	14		14
11. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці		-	14		14
12. Моніторинг соціально трудової сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудова відносин	1	-	16	1	14
13. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудова відносин. Стратегічний вибір України	1	-	16	1	14
<i>Модульна контрольна робота</i>		2			
РАЗОМ	12	10	188	10	200
ВСЬОГО	денна			заочна	
	210			210	

6. Робоча програма навчальної дисципліни

№ пп	Найменування тем лекцій та практичних занять, їх короткий зміст	Обсяг годин			Форма контролю
		Лекц.	Практ	Самост	
I	Модуль 1. Соціально-трудові відносини та організація праці				
1	<p>Лекція 1. Об'єкт, предмет і завдання дисципліни. Роль і місце людини в розвитку економіки і соціуму. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.</p> <p>Предмет, об'єкт і методи вивчення курсу. Мета дисципліни “Економіка праці і соціально-трудових відносин” і її місце в навчальному процесі. Праця людини, її суспільна і господарська організація. Категорія “характеру”, “змісту” і “змістовності праці”.</p> <p>Економічно активне населення. Трудові ресурси як соціально-економічна категорія. Відтворення населення і ресурсів для праці. Трудовий потенціал суспільства. Проблеми реалізації трудової активності населення.</p>	1		29	
	<p>Практичне заняття 1-2</p> <p>Трудові ресурси як соціально-економічна категорія</p>				Усне опит. Тести
2	<p>Лекція 2. Соціально-трудові відносини як система.</p> <p>Організаційна система соціально-трудових відносин.</p> <p>Фактори формування та оцінка соціально-трудових відносин. Формування системи соціально-трудових відносин в умовах переходу до ринкової економіки.</p> <p>Роль людського фактора у розвитку соціально-трудових відносин. Сучасні тенденції розвитку соціально-трудових відносин. Соціально-трудова сфера та соціально-ринкова економіка. Основні блоки соціально-трудової сфери. Удосконалення соціально-трудових відносин. Міжнародні стандарти побудови системи соціально-трудових відносин.</p>	1		14	
	<p>Практичне заняття 3</p> <p>Формування системи соціально-трудових відносин в умовах переходу до ринкової економіки. Формування системи та сфери соціально-трудових відносин. Створення умов праці для ефективного використання економічних показників</p>				Практ.завду сне опит.
3	<p>Лекція 3. Соціальне партнерство. Власність і економічна влада.</p> <p>Об'єктивні передумови та умови виникнення соціального партнерства. Сутність соціального партнерства. Зміст та механізм соціального партнерства. Формування системи соціального партнерства в Україні. Роботодавці та наймані</p>	1		15	

	робітники: їх об'єднання. Міжнародний досвід соціального партнерства.				
	Практичне заняття 4 Передумови та умови виникнення соціального партнерства. Формування системи соціального партнерства в Україні				Усне опит. тести, презентації
4	Лекція 4. Ринок праці та його регулювання. Соціоекономічна система. Поняття та особливості ринку праці. Попит та пропозиція праці, особливості пропозиції праці у кризовій економіці. Інфраструктура ринку праці. Сегментація ринку праці.	1		14	
	Практичне заняття 5 Попит та пропозиція праці, особливості пропозиції праці у кризовій економіці. Інфраструктура ринку праці.		1		Усне опит. тести, презентації
5	Лекція 5. Соціально-трудова відносина зайнятості Соціально-економічна суть і види зайнятості. Зайнятість як елемент соціально-економічної політики. Проблеми зайнятості в Україні. Безробіття, його показники і види. Допомога по безробіттю. Міжнародний досвід регулювання зайнятості.	1		14	
	Практичне заняття 6 Проблеми зайнятості в Україні. Безробіття, його показники і види.		1		Усне опит. Тести
	Практичне заняття 7 <i>Модульна контрольна робота 1</i>		2		Писм.завд, тести
II	Модуль 2. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці при сучасній ринковій економіці				
1	Лекція 6. Система соціального захисту і соціальної безпеки людини. Організація і нормування праці. Суть та значення нормування праці. Нормативи та норма праці, їх структура та класифікація. Кадри підприємства, їхній склад і структура. Визначення фонду робочого часу працівників підприємства. Визначення чисельності основних робітників. Визначення чисельності допоміжних робітників. Робочий час. Режим праці та відпочинку. Класифікація витрат робочого часу. Визначення поняття "Організація праці в суспільстві". Суть, зміст організації праці, особливості наукової організації праці. Поділ і кооперування праці. Організація робочих місць. Трудовий процес і його раціоналізація.	1		14	
	Практичне заняття 8 Соціально-трудова відносина, планування та організація праці. Робочий час. Режим праці та відпочинку.		1		Усне опит. Тести Задачі
2	Лекція 7. Продуктивність і ефективність праці. Соціальна справедливість. Сутність та значення продуктивності праці. Показники і методи виміру продуктивності праці. Економічний зміст продуктивності праці. Фактори, що забезпечують ріст продуктивності	1			

	праці. Матеріально-технічні, організаційно-управлінські і соціально-психологічні резерви росту продуктивності праці. Чинники та резерви зростання продуктивності праці, методика їх оцінки. Ефективність праці: теоретичні аспекти.			14	
	Практичне заняття 9-10 Продуктивність та ефективність праці. Показники і методи виміру продуктивності праці. Економічний зміст продуктивності праці.		1		Задачі Тести презентації
3	Лекція 8. Політика доходів і оплата праці. Аналіз доходів як матеріальної основи соціоекономічного розвитку. Основні елементи витрат на оплату праці. Загальні поняття форм і систем заробітної плати. Призначення тарифної системи оплати праці. Відрядна форма оплати праці. Контрактна система оплати праці. Державне регулювання заробітної плати. Договірне регулювання заробітної плати. Тарифна система.	1		14	
	Практичне заняття 11 Поняття форм і систем заробітної плати. Призначення тарифної системи оплати праці. Державне та договірне регулювання заробітної плати.		1		Усне опит. тести, презентації
4	Лекція 9. Планування праці. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці. Значення планування чисельності промислово-виробничого персоналу. Робочий час. Режим праці та відпочинку. Класифікація витрат робочого часу. Планування численності керівників, фахівців і службовців. Організація робочих місць. Умови праці і фактори їх формування. Охорона і безпека праці. Форми організації праці та їх ефективність. Система трудових показників, особливості їх планування та аналізу у нових економічних умовах. Планування та аналіз продуктивності праці. Планування та аналіз чисельності й складу персоналу підприємства. Порядок визначення коштів на оплату праці на підприємстві.	2		28	
	Практичне заняття 12-13 Особливості планування та ефективності у організації праці. Планування численності керівників, фахівців і службовців. Аналіз, звітність і аудит у сфері праці.		1		Усне опит. Тести Задачі
5	Лекція 10. Моніторинг соціально-трудої сфери як інструмент регулювання й удосконалення соціально-трудових відносин. Моніторинг як комплекс заходів постійного спостереження за фактичним станом справ у соціально-трудої сфері. Систематичний аналіз процесів які відбуваються. Мета та передбачення моніторингу.	1		16	
	Практичне заняття 14 Здійснення моніторингу на рівні підприємств. Систематичний аналіз процесів які відбуваються				Усне опит. тести, презентації

6	Лекція 11. Міжнародна організація праці та її вплив на розвиток соціально-трудових відносин. Стратегічний вибір України Побудова, розвиток та задачі Міжнародної організації праці. Структура Організації, її основні документи. Методи роботи та основні сфери діяльності. Україна та Міжнародна організація праці.	1		16	
	Практичне заняття 15 Побудова, розвиток та задачі Міжнародної організації праці				Усне опит. тести, презентації
	Практичне заняття 16 <i>Модульна контрольна робота 2</i>		2		Писм.завд, тести
	РАЗОМ	12	10	188	
	ВСЬОГО		210		

7. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ІСПИТУ

1. Еволюція поглядів на категорію “праця”.
2. Праця й соціально-трудові відносини як предмет наукового економічного дослідження.
3. Завдання, об’єкт, предмет вивчення дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини”.
4. Населення як демоекономічна категорія.
5. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів.
6. Економічно активне та економічно неактивне населення.
7. Характеристики відтворення населення та ресурсів для праці.
8. Поняття про трудовий потенціал. Показники, що характеризують компоненти трудового потенціалу людини.
9. Людський капітал як соціально-економічна категорія.
10. Соціальна сутність соціально-трудових відносин як системи у сучасних умовах господарювання.
11. Чинники формування соціально-трудових відносин.
12. Сторони, суб’єкти і рівні соціально-трудових відносин.
13. Предмети і типи соціально-трудових відносин.
14. Методи регулювання соціально-трудових відносин.
15. Поняття та сутність соціального партнерства.
16. Засади соціального партнерства, вироблені МОП, їх сутність.
17. Нормативно-правові та організаційні проблеми становлення системи соціального партнерства в Україні.
18. Поняття ринку праці в економічній системі, його сутність.
19. Елементи ринку праці: товар, попит, пропозиція, ціна.
20. Індивідуальна робоча сила.
21. Сукупний та індивідуальний попит на робочу силу.
22. Кон’юнктура ринку, її типи.
23. Зовнішній і внутрішній ринок праці.
24. Сегментація ринку праці, її оцінки.
25. Функції ринку праці.
26. Гнучкість ринку праці.
27. Роль державної служби зайнятості у регулюванні ринку праці.
28. Основні конвенції МОП з питань регулювання ринку праці, їх характеристика.
29. Зайнятість як соціально-економічна категорія і передумова формування соціально-трудових відносин.
30. Економічна та соціальна сутність зайнятості.
31. Види і форми зайнятості.
32. Державне регулювання зайнятості.
33. Безробіття як економічна категорія.
34. Чинники формування безробіття.
35. Види безробіття.
36. Призначення державних, територіальних і базових програм зайнятості населення.

37. Заходи щодо реалізації державної політики зайнятості.
38. Суть, зміст і завдання організації праці.
39. Поділ та кооперація праці на підприємстві.
40. Сутність нормування праці та його значення.
41. Виробнича операція як об'єкт нормування праці.
42. Структура робочого дня виконавця.
43. Методи вивчення затрат робочого часу.
44. Поняття про нормативи праці, вимоги до них.
45. Види норм праці, їх розрахунок.
46. Методи нормування праці.
47. Сутність продуктивності та ефективності праці.
48. Показники виміру продуктивності праці, вимоги до них.
49. Методи вимірювання продуктивності праці.
50. Поняття чинників та умов підвищення продуктивності праці.
51. Суть і значення резервів зростання продуктивності праці.
52. Методика виявлення та обчислення резервів зростання продуктивності праці.
53. Програми управління продуктивністю праці.
54. Сутність вартості робочої сили.
55. Доходи населення та джерела їх формування.
56. Сутність заробітної плати як соціально-економічної категорії.
57. Функції заробітної плати.
58. Принципи та елементи організації заробітної плати.
59. Державне регулювання оплати праці.
60. Договірне регулювання оплати праці.
61. Завдання, зміст і показники плану з праці, порядок його розробки.
62. Система трудових показників, їх взаємозв'язок.
63. Планування та аналіз продуктивності праці.
64. Планування та аналіз чисельності й складу персоналу підприємства
65. Аналіз продуктивності праці
66. Планування та аналіз заробітної плати.
67. Звітність і аудит у сфері праці, їх сутність і значення.
68. Сутність і завдання моніторингу соціально-трудової сфери.
69. Нормативно-правова та інформаційна база проведення моніторингу соціально-трудової сфери.
70. Підготовка до проведення моніторингу соціально-трудової сфери.
71. Основні напрями моніторингу соціально-трудової сфери.
72. Історія становлення та розвитку Міжнародної організації праці.
73. Організаційна структура Міжнародної організації праці.
74. Цілі і основні напрямки діяльності Міжнародної організації праці.
75. Основні Конвенції МОП.

8. КРИТЕРІЇ ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ „ЕКОНОМІКА ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ”

1. Курс складається з двох модулів:

1.1. *Модуль 1* – теми 1 – 6

Модуль 2 – теми 7 – 13

1.2. Кожний модуль передбачає оцінювання за 35-бальною шкалою.

2. Критерії оцінювання знань студентів з *поточного* контролю:

2.1 Рівні оцінювання:

Рівень 1. Дати письмову відповідь на теоретичні питання, творчо-пізнавальні завдання (відповідь: так, ні), наукові завдання (замість крапок поставити за змістом слово чи словосполучення, які Ви вважаєте єдино правильними); лексико-семантичний диктант (дати точне визначення тому чи іншому поняттю, терміну) – до 3-х балів за кожне завдання.

Рівень 2. Тестові завдання – до 4-х балів.

Рівень 3. Вирішення проблемних ситуацій до 5-и балів.

2.2 Самостійна робота – опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до виступу на семінарських заняттях та підготовка до практичних занять; переклад іноземних джерел встановленої тематики, підготовка та оформлення схем, діаграм та інших завдань графічного характеру; опрацювання та підготовка огляду опублікованих статей у фахових та інших виданнях; систематизація вивченого матеріалу дисципліни перед іспитом тощо: - від 1-го до 3-х балів;

2.3 Індивідуальні навчально-дослідні завдання – виконання розрахунково-аналітичних робіт, дослідження практичних ситуацій, підготовка фінансових звітів, аналіз діяльності досліджуваного підприємства, розробка програм здійснення певних процесів, підготовка реферативних матеріалів з актуальної тематики, власних досліджень до олімпіад, конференцій тощо: до 5-и балів.

2.4 Модульна контрольна робота – до 5 балів.

2.5 Ректорська контрольна робота – до 5 балів.

4. Організація підсумкового контролю у формі іспиту:

4.1. Іспити проводяться у формі тестування на комп'ютерах. На іспит виносяться вузлові питання з навчальних програм.

4.2. Результати іспиту оцінюються в діапазоні від 0 до 30 балів.

4.3. Загальна підсумкова оцінка з дисципліни складається з суми балів за результатами поточного контролю знань та виконання завдань, що виносяться на іспит.

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням в традиційну 4-бальну та шкалу за системою ECTS в такому порядку:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	відмінно
82 - 89	B	добре	добре
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	задовільно
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незадовільно з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Список рекомендованої літератури

1. Апопій В. В. Функціонування та регулювання ринку праці у сфері торгівлі / В. В. Апопій, О. І. Іляш, Н. Г. Міценко. — Л. : ЛКА, 2009. — 224 с.
2. Бабицький А. Моделі економічного зростання і проблема підвищення суспільної продуктивності праці / А. Бабицький // Персонал. — 2008. — № 1. — С. 22—28.
3. Балабанова Л. В. Організація праці менеджера : навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак; М-во освіти України. — К.: Професіонал, 2004. — 303 с. — (Школа маркетингового менеджменту).
4. Близнюк В. В. Ринок праці України та ризики його функціонування / В. В. Близнюк // Економіка і прогнозування. — 2008. — № 1. — С. 121—136.

5. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. — 3-тє вид. — К.: Знання-Прес, 2002. — 387 с.
6. Богоявленська Ю. В. Економіка і менеджмент праці : навч. посіб. / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Ходаківський. — К. : Кондор, 2005. — 332 с.
7. Бойчик І. М, Економіка підприємства : навч. посіб. / І. М. Бойчик. — К., 2004. — 478 с.
8. Бондаренко О. О. Формування та планування додаткової потреби в персоналі / О. О. Бондаренко // Економіка та держава. — 2005. — № 4. — С. 61—64.
9. Бурлакова В. В. Інформаційні чинники формування людського капіталу в українській та міжнародній економіці / В. В. Бурлакова // Зовнішня торгівля: право та економіка. — 2008. — № 3. — С. 33—40.
10. Буряк П. Ю. Економіка праці й соціально-трудові відносини : навч. посіб. / П. Ю. Буряк, Б. А. Карпінський, М. І. Григор'єва. — К.: ЦУЛ, 2004. — 438 с.
11. Васильков В. Г. Організація виробництва : навч. посіб. / В. Г. Васильков. — К. : КНЕУ, 2003. — 524 с.
12. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості / В. С. Васильченко. — К.: КНЕУ, 2003. — 289 с.
13. Васильченко В. С. Ринок праці: теоретичні основи і державна практика / В. С. Васильченко, П. М. Василенко. — К., 2000. — 317 с.
14. Волкова О. В. Ринок праці : навч. посіб. / О. В. Волкова. — К.: ЦУЛ, 2007. — 624 с.
15. Гнибіденко І. Трудова зайнятість — важлива складова соціальної політики / І. Гнибіденко // Праця і зарплата. — 2007. — № 47. — 19 груд.
16. Гончаров В. Ефективність праці в контексті становлення ринкової економіки в Україні: проблеми та концепція вдосконалення / В. Гончаров // Економіст. — 2007. — № 8. — С. 10—14.
17. Городня Т. А. Економіка праці : навч.-метод, посіб. / Т. А. Городня. — Л.: ЛКА, 2007. — 132 с.
18. Гринкевич С. С. Важелі державного регулювання ринку праці в Україні / С. С. Гринкевич // Наук. вісн. УкрДЛТУ. — 2006. — Вип. 16.3. — С. 141—144.
19. Гринкевич С. С. Стан молодіжної зайнятості в Україні / С. С. Гринкевич // Наук. вісн. УкрДЛТУ. — 2006. — Вип. 16.3. — С. 239—241.
20. Гринкевич С. С. Формування трудового потенціалу: проблеми та напрями забезпечення його розвитку / С. С. Гринкевич//Наук. вісн.УкрДЛТУ. — 2006. — Вип. 16.3. — С. 168—172.
21. Гусев А.М. Охорона праці: навч. посіб. / А. М. Гусев. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2006. — 283 с.
22. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / за ред. В. М. Ковальова. — К.: ЦНЛ, 2006. — 256 с.
23. Економіка підприємства: теорія і практикум : навч. посіб. / за ред. Н. Г. Міценко, О. І. Яценко. — Л.: Магнолія — 2006, 2008. — 688 с.
24. Єсінова Н. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / Н. І. Єсінова. — К. : Кондор, 2004. — 432 с.
25. Жуков В. І. Соціальне партнерство в Україні : навч. посіб. / В. І. Жуков, В. А. Скуратівський. — К.: Вид-во УАДУ, 2001. — 349 с.
26. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. — К.: КНЕУ, 2003. — 432 с.
27. Іляш О. / Галузевий ринок праці: основи формування та регулювання / О. І. Іляш // Наук. вісн. Буковин. держ. фін. акад. — Сер. Екон. науки. — 2008. — Вип. 1. — С. 405—418.
28. Калина А. В. Економіка праці : навч. посіб. / А. В. Калина. — К. : МАУП, 2004. — 272 с.
29. Карпіщенко О. І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. / О. І. Карпіщенко. — К. : Університет, кн., 2006. — 264 с.
30. Кіліна Т. М. Зайнятість населення в системі соціально-економічних показників / Т. М. Кіліна // Економіка та держава. — 2008. — № 8. — С. 106—108.
31. Колот А. М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання: монографія / А. М. Колот. — К.: КНЕУ, 2003. — 230 с.
32. Колот А. М. Теоретичні й прикладні аспекти становлення і розвитку сторін соціально-трудових відносин та їх представницьких органів / А. М. Колот // Україна: аспекти праці. — 2002. — № 8. — С. 14—25.
33. Крутогорова С. Посадові інструкції: їхнє значення в регулюванні трудових відносин / С. Крутогорова // Праця і зарплата. — 2007. — № 23. — черв.
34. Лесенко Г. Г. Довідник з охорони праці для керівників та спеціалістів / Г. Г. Лесенко. — К.: Основи, 2008. — 288 с.
35. Лібанова Е. М. Ринок праці : навч. посіб. / Е. М. Лібанова. — К. : Центр навч. л-ри, 2003. — 224 с.

36. Лукашевич В. М. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч. посіб. / В. М. Лукашевич. — Л. : Новий світ, 2004. — 248 с.
37. Москалюк В. С. Планування діяльності підприємства : навч.-метод. посіб. / В. С. Москалюк. — К. : КНЕУ, 2002. — 252 с.
38. Осовська Г. В. Управління трудовими ресурсами : навч. посіб. / Г. В. Осовська, О. В. Крушельницька. — К. : Кондор, 2003. — 223 с.
39. Пашутинський Є. К. Діловодство кадрової служби / Є. К. Пашутинський. — К. : КНТ, 2004. — 272 с.
40. Петюх В.М. Ринок праці: навч.-метод. посіб. / В. М. Петюх. — К.: КНЕУ, 2000. — 128 с.
41. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : підручник / С. Ф. Покропивний. — К.: КНЕУ, 2001. — 528 с.
42. Сай І. А Особливості формування трудових ресурсів в економіці / І. А. Сай // Економіка і держава. — 2008. — №2. — С. 103—104.
43. Тимош І. М. Економіка праці : навч. посіб. / І. М. Тимош. — Т.: Астон, 2001. — 346 с.

Наукові та електронні бібліотеки в Україні

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
2. www.alpha.rada.kiev.ua – Національна парламентська бібліотека
3. www.dev.lac.lviv.ua/lib - Електронна бібліотека Львівської комерційної академії
4. www.lib-gw.univ.kiev.ua – Наукова бібліотека ім. Максимовича

Інтернет ресурси

- <http://www.kmu.gov.ua>
<http://www.me.gov.ua>
<http://www.minfin.gov.ua>
<http://www.rada.gov.ua>
<http://www.ssmc.gov.ua>
<http://www.ukrstat.gov.ua>